

"52. srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2018"

Osnovna šola Janka Padežnika Maribor

Iztokova 6, 2000 Maribor

ZAROBLJENA PAMET
FRAZEMI V LEVSTIKOVEM MARTINU
KRPANU

Raziskovalno področje: SLOVENSKI JEZIK ALI KNJIŽEVNOST

Raziskovalna naloga

Mentorici:

Vesna DOBAJ

Andreja KRSTIČ

Avtorici:

Lia KETIŠ (7. razred)

Zala MESARIČ (7. razred)

Maribor, 2018

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE.....	1
KAZALO GRAFOV	2
KAZALO TABEL.....	2
POVZETEK	3
1 UVOD	4
2 TEORETIČNI DEL.....	5
2.1 Fran Levstik in njegov Martin Krpan.....	5
2.2 Kaj je frazeologija in kaj frazem?	6
2.3 Frazemi v Levstikovem Martinu Krpanu	7
3 METODOLOGIJA DELA	8
3.1 Metodologija preučevanje pisnih virov	8
3.2 Metoda anketiranja	8
3.3 Metoda analize podatkov in njihova interpretacija	9
4 EMPIRIČNI DEL.....	9
4.1 Frazemi v izbranem odlomku in njihov pomen	9
4.1 Rezultati in interpretacija	10
4.2 Vrednotenje in analiza hipotez	15
5 ZAKLJUČEK.....	16
6 DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	17
7 VIRI IN LITERATURA	17
7.1 Knjižni viri	17
7.2 Spletni viri	18
8 PRILOGA.....	18

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Vzorec anketirancev	11
Graf 2: Naslov besedila, iz katerega je odlomek.....	11
Graf 3: Definicija frazema.....	12
Graf 4: Prepoznavanje frazemov v odlomku.....	13
Graf 5: Razlaga izbranega frazema	14

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prepoznavanje naslova besedila	12
Tabela 2: Prepoznavanje frazemov v odlomku	13
Tabela 3: Razlaga izbranega frazema.....	14
Tabela 4: Razlaga izbranega frazema po spolu	14

POVZETEK

V vsakdanjem življenju pogosto uporabljamo frazeme, prav tako se s frazemi bolj poglobljeno srečamo pri pouku slovenščine v 7. razredu. Zanimalo naju je, ali se sploh zavedamo, da so besedne zveze, ki jih uporabljamo, frazemi. Odločili sva se, da narediva raziskovalno nalogo, ki temelji na frazemih. Raziskovali bova, kaj sploh so frazemi, koliko učencev osnovne šole pozna pojem frazem, koliko jih prepozna frazeme v danem besedilu, kateri učenci razumejo pomen tistih frazemov, ki so jih našli v besedilu. Predpostavljava, da učenci višjih razredov bolje poznajo pojem frazem, v besedilu prepoznajo več frazemov in tudi bolje razumejo njihov pomen. Pri raziskovanju sva naprej prebrali pisne vire ter si pomagali z odlomkom iz povesti Martin Krpan z Vrha (Fran Levstik). Za to knjigo sva se odločili, saj sva jo prebrali in ugotovili, da je v njej veliko frazemov. Da bi lažje raziskovali, sva izdelali ankete za učence od 6. do 9. razreda naše šole.

Ključne besede: frazeologija, frazem, Fran Levstik, Martin Krpan

ABSTRACT

We use idioms in our everyday lives and we get in contact with idioms in more detail at Slovene lessons in the seventh grade. We were interested whether we are aware, that the phrases we use are in fact idioms. That is why we decided to write a research paper focusing on idioms. We are researching what idioms are, how many pupils in primary school are familiar with the term idiom, how many recognize idioms in a context, which pupils understand the meaning of the idioms they found in the text. We assume that the pupils of higher grades understand the term idiom, recognize more idioms in the text and understand the meaning of idioms more. For our research, we read written sources and one paragraph from the tale Martin Krpan Z Vrha (Fran Levstik). We used this certain book because we read it and found many idioms. In order to make the research easier we carried out a questionnaire on the pupils of our school, from sixth to ninth grade.

Key words: phraseology, idiom, Fran Levstik, Martin Krpan

1 UVOD

Najina naloga je nastala po naključju, ko je nekega dne oče ene izmed naju izrekel besede: »To pa je bila medvedja usluga.« Zanimalo naju je, kaj pomeni ta nenavadna besedna zveza. Odpravili sva se do najine učiteljice slovenščine in ona nama je pojasnila pomen medvedje usluge, hkrati pa sva v roke dobili tudi knjigo Dušice Kunaver Slovenske rečenice: za uho si jih zapiši, v katerih je avtorica pojasnila izvor najpogosteje rabljenih frazemov. Frazemi so naju privlačili, zato sva jih hoteli podrobneje raziskati. Odločili sva se, da narediva raziskovalno nalogo.

Namen najine raziskovalne naloge je, da raziščeva, koliko učencev prepozna stalne besedne zveze, v nadaljevanju naloge frazeme, v danem besedilu. Pri pouku slovenščine smo obravnavali povest Martin Krpan z Vrha in ugotovili sva, da je avtor v tem delu uporabljal veliko frazemov, zato sva jo uporabili v najini raziskovalni nalogi.

Postavili sva naslednje hipoteze :

1. Večina učencev prepozna naslov in avtorja besedila, iz katerega je dani odlomek.
2. Večina učencev pozna pojem frazem.
3. Najbolje poznajo pojem frazem učenci 9. razreda.
4. V danem odlomku učenci najdejo vsaj polovico frazemov.
5. V danem odlomku bodo učenci najboljše prepoznavali frazema zarobljena pamet in imeti na jeziku.
6. Učenci, ki so našli frazeme, le-te tudi razumejo.
7. Dekleta bolje poznajo pomen prepoznanih frazemov v danem odlomku kot fantje.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Fran Levstik in njegov Martin Krpan

Avtor knjige, Fran Levstik, se je rodil 28. septembra 1831 v Spodnjih Retjah pri Velikih Laščah in umrl 16. novembra 1887 v Ljubljani. Kot srednješolec je kazal veliko zanimanja za jezike, vrstniki pa so ga cenili tudi zaradi odločnega in samozavestnega vedenja. Že kot dijak je bil svobodoljuben in je zagovarjal narodne ter socialne osvobodilne ideje. Gimnazijo je končal leta 1853. Istega leta jeseni je dobil službo domačega učitelja, nato pa je odšel na Češko, v mesto Olomouc. Leta 1854 je izšla njegova pesniška zbirka z naslovom Pesmi. V letih 1855 do 1861 je bil domači učitelj, potem pa tajnik pri Slovenski čitalnici v Trstu. V letu 1863 je bil urednik političnega lista Naprej. Leta 1872 je dobil službo v Ljubljanski licejski knjižnici. V tem času se je nehal politično udejstvovati. V svojem delu *Od Litje do Čateža* (1858) je slovenskim pisateljem priporočal, za koga, o čem in kako naj pišejo. Rekel je, naj pišejo za ljudstvo – preproste kmečke ljudi, ker je gospoda vsa potujčena, pišejo naj v ljudskem jeziku, pišejo naj tudi šaljivo; za dramo, roman in novelo ni snovi; priporoča pisanje o kmečkem in vojaškem življenju ..., pomembno je, da je zgodba zanimiva in da so v njej osebe prikazane kot resnični ljudje. (Kvas, 1998)

Povest *Martin Krpan z Vrha* je napisal Fran Levstik leta 1958. Pisatelj jo je posvetil bistremu in samozavestnemu kmečkemu človeku, leta 2017 smo praznovali 100-letnico izida prve izvirne slikanice *Martin Krpan z ilustracijami Hinka Smrekarja*. Letos pa obeležujemo 160-letnico prve objave *Martina Krpana* v *Slovenskem glasniku*.

Pripoved govori o posebnem, ki je imel nenavadno moč ... S to povestjo je Levstik dokazal, kako je mogoče uresničiti tudi druga priporočila iz *Popotovanja iz Litje do Čateža*, ne le tistega, ki narekuje, naj junak dela in misli. Napisano je po ljudskem okusu. Delo je napisano šaljivo, saj so nekateri dogodki smešni (npr.: ko Krpan obračuna z mejači, pa tisti, ko vleče konje za rep iz konjušnice) in v ljudskem jeziku. Pisatelj je uporabljal kratke in preproste povedi, med katerimi nekatere izražajo tudi ljudsko modrost. S Krpanovimi dejanji je pokazal njegova nejezikovna (ki so pomembna za srečen konec oziroma razplet), z govorjenjem pa jezikovna sporočila (ki govorijo o njegovi samozavesti in pogumu). Ljudje, ki z dejanji povedo o sebi vsaj toliko kot z besedami, so prepričljivejši – tudi kot književne osebe. (Kvas, 1998)

2.2 Kaj je frazeologija in kaj frazem?

Na spletni strani frazemi.com piše, da je frazeologija veda, ki se ukvarja s frazemi in je med nami prisotna že zelo dolgo. Pomeni pa tudi zbirko vseh frazeoloških enot. V slovenskem jezikoslovju se za frazeološke enote uporabljajo različni izrazi: fraza, stalna besedna zveza, idiom, frazeologem, najbolj razširjen pa je izraz frazem. V Veliki Britaniji in Ameriki se pa uporablja izraz idiomatika. Frazem je večbesedni izraz, za katerega so značilne večbesednost, stalnost, idiomatičnost in ekspresivnost. (<http://www.frazemi.com/frazeologija/>)

Večbesednost

Frazem je zveza vsaj dveh besed, npr. medvedja usluga. Samo ena beseda še ni frazem, npr. lažnivka. Ta lastnost loči frazeme od navadnih besed.

Stalnost

Frazem ima stalen pomen, kar pomeni, da se vsebina ne sme spremeniti. Če se znotraj frazema katere sestavine spremenijo, je to navadna besedna zveza. Npr. ne bati se ne hudiča ne bariča. in ne * bati se hudiča in bariča.

Ekspresivnost

Ekspresivnost je dodatna pomenska sestavina frazemov, ki jih loči od ostalih stalnih besednih zvez (npr. strokovnih izrazov) in preko katere izrazimo osebni, čustveni odnos do povedanega in ovrednotimo situacijo. Tako sta na primer izraza črni bor in črna kuhinja stalni besedni zvezi in ne frazema, saj beseda črn v teh primerih nima konotacije.

(<http://www.frazemi.com/frazeologija/>)

Idiomatičnost

Idiomatičnost pomeni, da pomena frazema kot celote ne moremo razbrati iz pomenov posameznih sestavin. Glede na stopnjo idiomatičnosti poznamo več skupin frazemov:

1. katerih pomen je povsem nerazviden (npr.: iti po gobe ...)
2. s prenesenim pomenom (npr.: igrati prvo violino ...)
3. v katerih nastopa vsaj ena sestavina v slovarskem, dobesednem pomenu (npr.: oslovska klop ...) (<http://www.frazemi.com/frazeologija/>)

Oblika frazemov

Na spletni strani Frazeološkega slovarja je zapisano, da se mnenja o tem, kje je zgornja meja frazemov, razhajajo. Tisti, ki frazeologijo razumejo nekoliko širše, vanjo uvrščajo tudi frazeme s stavčno in večstavčno sestavo (sestavljene povedi) kot so **reki** in **pregovori**:

Bog je najprej sebi brado ustvaril. Ena lastovka še ne prinese pomladi. Kar lahko danes storiš, ne odlašaj na jutri.

Meja med besedo in besedno zvezo ni vedno povsem jasna, pa vendar se kot spodnja meja frazemov uveljavljajo t. i. **minimalni frazemi**. To so na primer zveze samostalnika, glagola, prislova ali pridevnika s predlogom ali zveze glagola z naslonskimi oblikami zaimkov: *pod mizo; goreti za (koga/kaj); niti od daleč; do dobrega; popihati jo* (<http://www.frazemi.com/frazeologija/>).

2.3 Frazemi v Levstikovem Martinu Krpanu

Pisatelj je v povesti uporabljal kratke in preproste povedi, med katerimi nekatere izražajo tudi ljudsko modrost. Povest sva prebrali v celoti in v njej poiskali nekaj frazemov. V nadaljevanju pojasniva njihov pomen. Pomagali sva si z elektronskim Slovarjem slovenskega knjižnega jezika in Frazeološkim slovarjem.

Razlaga pomena

1. niso mogli priti do živega – izraža nesposobnost osebk, da bi koga bistveno prizadel
2. kako (se) taki reči streže – zna pravilno, ustrezno ravnati
3. biti kos – izraža, da je kdo telesno ali duševno dovolj močen za izvršitev določenega dela
4. pokazati podplate – zbežati
5. šale uganjati – govoriti šale
6. voditi za nos – varati
7. imeti drugo za bregom – nekaj skrivati, tajiti; nekaj skrivaj pripravljati, namerava storiti
8. pod nos pokaditi – z izrazom je pokazal, da je užaljen, prizadet
9. da te bes opali – izraža podkrepitev trditve

10. pisano pogledati – jezno, srepa
11. ta je pa prazna – to ni res, to je izmišljeno
12. priti do živega – bistveno koga prizadeti
13. zelen od jeze – zelo zelo jezen
14. imeti dolgo roko – njegova moč, oblast sega daleč
15. obrenkati koga – ošteti, ozmerjati
16. pometati s kom – delajo, počenjajo, kar hočejo
17. oj tat sežgani – zvitež, prebrisanec, sposobnež
18. kdor če iti na Dunaj, mora pustiti trebuh zunaj – na Dunaju je življenje zelo drago
19. vsi ljudje vse vedo; na vsem svetu pa se vse dobi –
20. ne pomaga zvoniti, ko je toča že pobila – prepozno začeti delovati, ukrepati
21. bolje drži ga, kakor lovi ga – koristneje je imeti malo, a zares, kakor pa veliko pričakovati, a ne dobiti

3 METODOLOGIJA DELA

Uporabili sva naslednje metode dela:

- metoda proučevanja pisnih virov
- metoda anketiranja
- metoda analize podatkov in njihova interpretacija

3.1 Metodologija preučevanje pisnih virov

Preučevali sva pisne vire. Iskali sva jih v šolski knjižnici in Knjižnici Nova vas. Iskali sva tudi na spletu. Veliko informacij sva dobili tudi od mentoric. O frazeologiji je veliko napisanega, zato sva skupaj z mentoricami povzeli teorijo iz virov, v katerih sva iskali podatke.

3.2 Metoda anketiranja

Anketirali sva 120 učencev od 6. do 9. razreda. Anketa (priloga) je sestavljena iz odlomka Martina Krpana z Vrha in štirih vprašanj, s katerimi sva želeli preveriti, ali učenci naše šole poznajo pojem frazem, koliko in katere frazeme najdejo v danem odlomku in ali med njimi razumejo pomen vsaj enega. Anketo sva izvedli marca 2017.

3.3 Metoda analize podatkov in njihova interpretacija

Analizirali sva rezultate anket in jih interpretirali v obliki grafov, hkrati sva primerjali rezultate med posameznimi razredi ter med spoloma. Uporabili sva osebni računalnik in program Microsoft Word ter Exel.

4 EMPIRIČNI DEL

4.1 Frazemi v izbranem odlomku in njihov pomen

Za anketo sva izbrali naslednji odlomek:

Minister se oglasi: "Cesarost, veste kaj? Vaš norec Stehàn je umrl; včeraj smo imeli osmi dan za njim, Bog mu daj nebeško luč! Stehan in Krpan, to si je nekam jako podobno. Kaj menite? Morda bi le-ta prevzel njegovo službo? Nič se ne ve. Zvitorepec je; debel je; smešen tudi, jezičen ravno tako; vse krščanstvo ga nima takega!"

Krpan odgovori: "Magister Gregor, veste kaj? Enkrat sem bil vaš bebec, dvakrat pa ne bom. Smejalo bi se malo in veliko meni in moji zarobljeni pameti, ko bi to naredil. -- Zdaj pa dobro, da mi je prišlo na misel! Kmalu bi bil pozabil, kar imam že dolgo na jeziku. Cesarost, nekdam ste me bili srečali s kobilico v snegu, kajne?"

Cesar: "Bilo je tako, bilo!"

Krpan: "Kaj pa sem nesel na tovoru?"

Cesar: "Bruse pa kresilno gobo."

Krpan: "To je bilo tačas, ko ste se vi peljali v Jeruzalem."

Cesar: "Bosa je ta! V Trst sem šel; za Jeruzalem toliko vem, kakor za svojo zadnjo uro."

Krpan: "Jaz pa za bruse in kresilno gobo ravno toliko. Takrat, veste, vam nisem bil resnice povedal, kar mi je še zdaj žal. Angleško sol sem prenašal. Saj se nisem bal pravzaprav ne vas ne vašega kočijaža. Pa taka je le: kadar se človek zasukne s pravega pota, naj bo še tako močan, pa se vendar boji, če veja ob vejo udari."

Na to pravi minister Gregor: "Ne veš, da je prepovedano? To je nevaren človek; državi dela škodo. Primate ga, zaprimo ga!"

Krpan odgovori: "Kdo me bo? Morda vi dolgopetec, ki ste suhi kakor raženj; ki je vas in vašega magistrovanja z vami komaj za polno pest? Z eno samo roko vas porinem čez svetega Štefana streho, ki stoji sredi mesta! Nikar praznih besed ne razdirajte!" (https://sl.wikisource.org/wiki/Martin_Krpan_z_Vrha)

Frazemi v izbranem odlomku in njihov pomen:

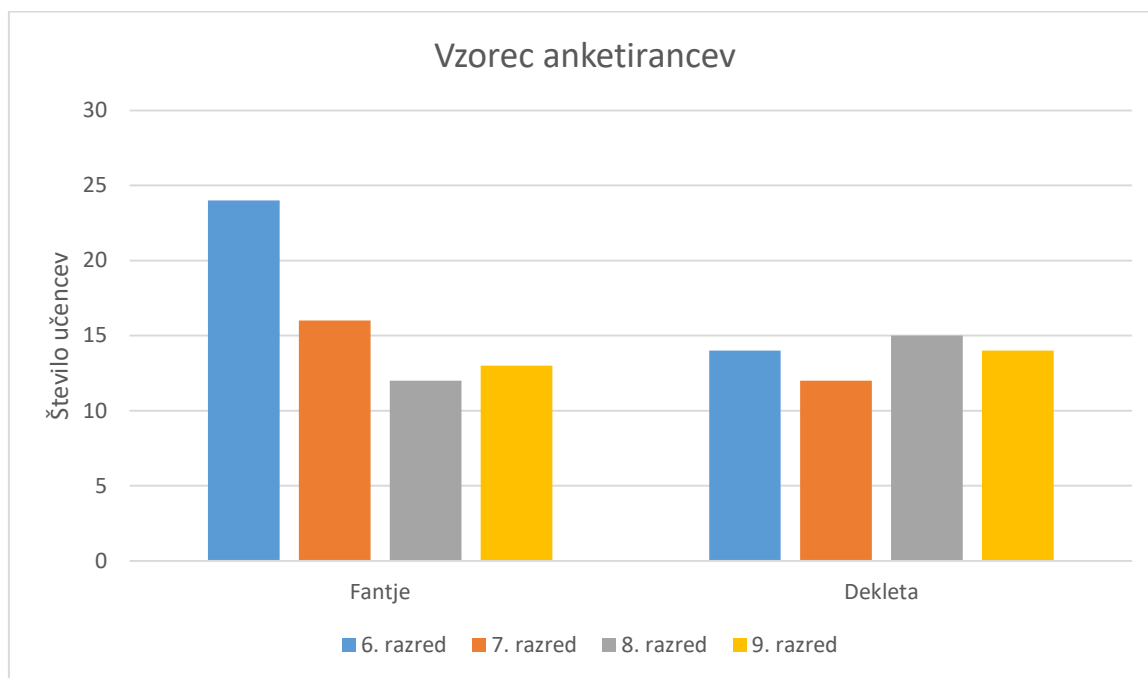
1. osmi dan – osmi dan po smrti pripravili pogostitev človeku (današnja sedmina)
2. Bog mu daj nebeško luč – knjižni sopomenski frazem Bog mu daj nebesa: pri omenjanju pokojnika: iti v nebesa
3. zarobljena pamet – neinteligenten; pozabljiv
4. kar imam že dolgo na jeziku – že zdavnaj sem hotel povedati
5. bosa je ta – to ni res, to je izmišljeno
6. vem za svojo zadnjo uro – čas smrti
7. se človek zasukne s pravega pota – knjižni sopomenski frazem: hoditi po krivih pótih ravnati, delati nepravilno, moralno oporečno
8. če veja ob vejo udari – bati se vsega (primer sva našli v Pletersnikovem slovensko-nemškem slovarju)
9. suhi kakor raženj – biti suh kot raženj (sopomenski frazem suh kot prekla: zelo velik in suh človek)

4.1 Rezultati in interpretacija

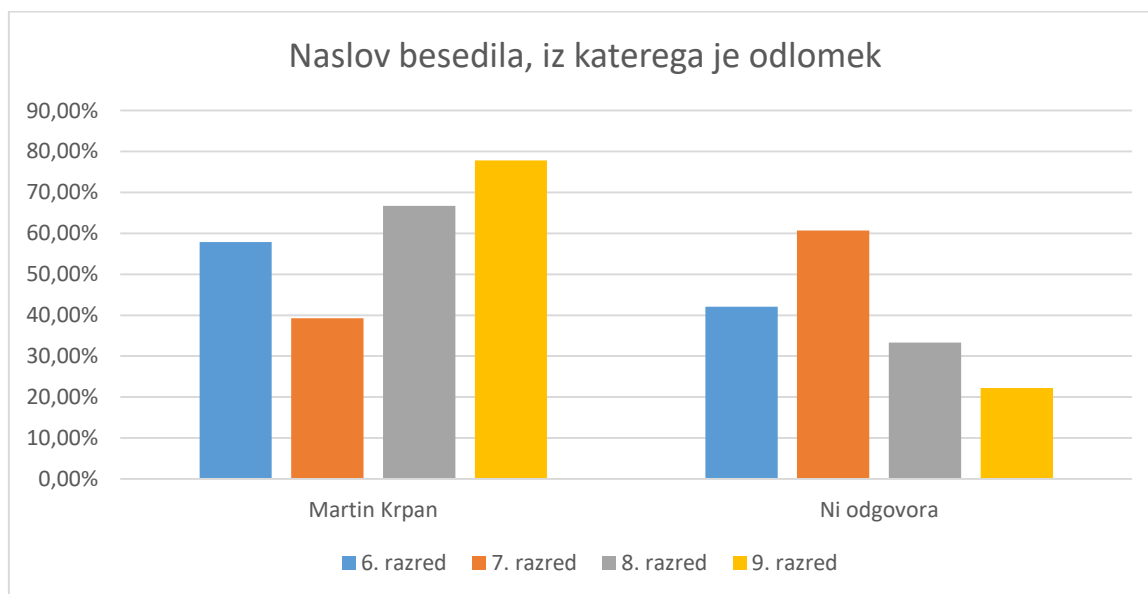
Anketirali sva 120 učencev od 6. do 9. razreda. Anketo je izpolnilo 38 šestošolcev (24 fantov, 14 deklet), 28 sedmošolcev (16 fantov, 12 deklet), 27 osmošolcev (12 fantov, 15 deklet) in 27 devetošolcev (13 fantov, 14 deklet).

Dobljene rezultate ankete sva prešteli in jih prikazali v obliki grafov. Zaradi lažje preglednosti in primerjave med spoloma v razumevanju pomena frazemov sva grafom dodali tabele, v katerih sva dobljene rezultate prikazali številčno in v odstotkih.

Graf 1: Vzorec anketirancev

Graf 2: Naslov besedila, iz katerega je odlomek

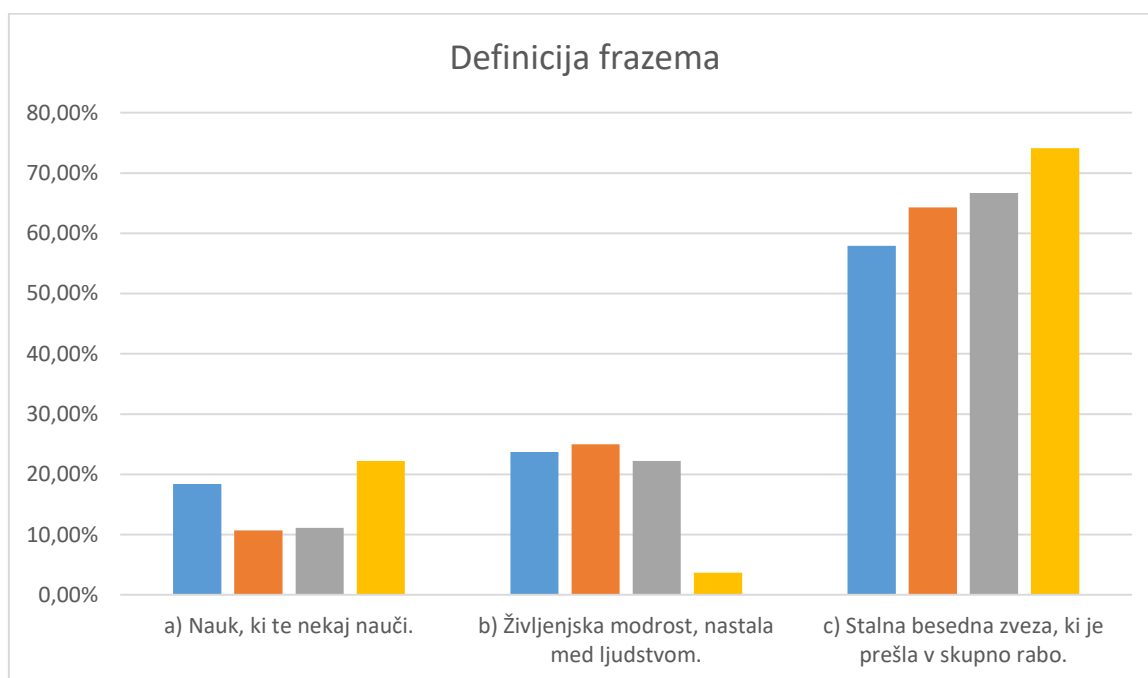

Nasov besedila, iz katerega je odlomek, je prepoznalo 77,8-% devetošolcev, 66,7-% osmošolcev, 39,3-% sedmošolcev in 57,9-% šestošolcev.

Tabela 1: Prepoznavanje naslova besedila

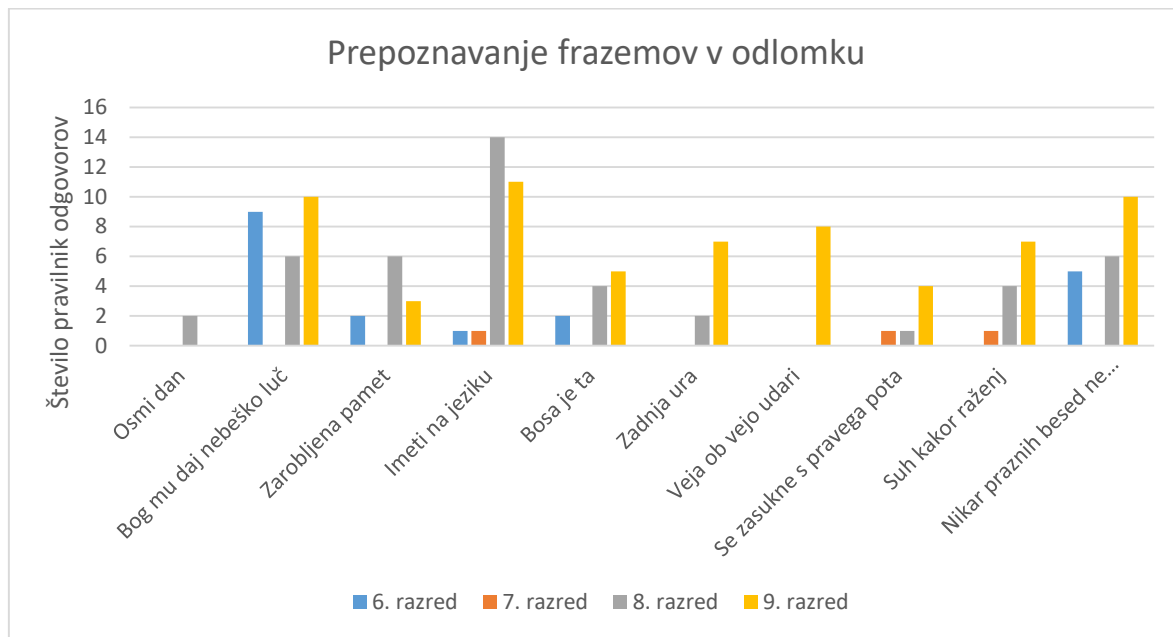
	Martin Krpan	Ni odgovora
Razred	Št. odgovorov	Št. odgovorov
6.	22	16
7	11	17
8.	18	9
9.	21	6
Skupaj:	72	48

Graf 3: Definicija frazema

Definicijo frazema najboljše poznajo učenci 9. razredov (74,1-%). Najslabše so definicijo frazema prepoznavali učenci 6. razredov (57,9-%), sledijo učenci 7. in 8. razredov, od 28 anketiranih jih 18 (64,3-%) v 7. razredu in 18 (66,7-%) v 8. razredu pozna definicijo frazema.

Graf 4: Prepoznavanje frazemov v odlomku

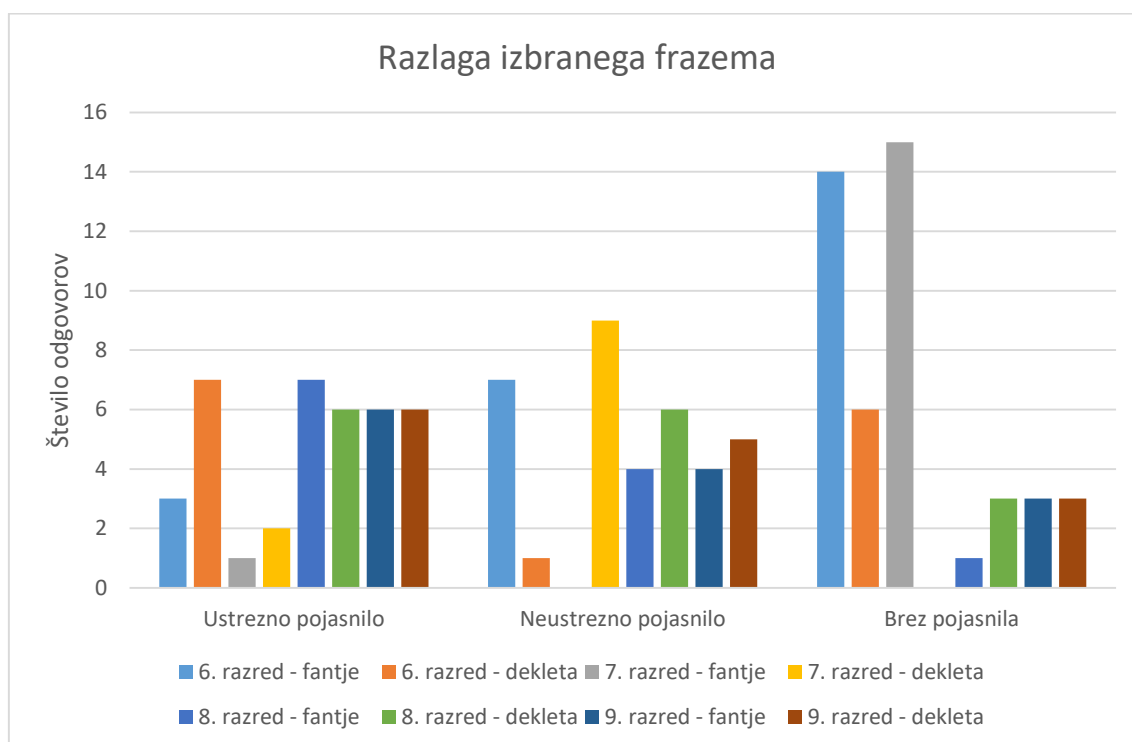

V danem odlomku so učenci najboljše prepoznali frazem imeti na jeziku (27), sledi frazem bog mu daj nebeško luč (25) in prazne besede razdirati, ki ga je podčrtalo 21 učencev. Samo 2 učenca sta prepoznala frazem osmi dan.

Tabela 2: Prepoznavanje frazemov v odlomku

	Osmi dan	Bog mu daj nebeško luč	Zarobljena pamet	Imeti na jeziku	Bosa je ta	Zadnja ura	Veja ob vejo udari	Se zasukne s pravega pota	Suh kakor raženj	Prazne besede razdirati
Skupno št. odgovorov	2	25	11	27	11	9	8	6	12	21

Graf 5: Razlaga izbranega frazema

V nalogi 3 je bilo največ odgovorov, ki niso vsebovali pojasnila, in sicer 45 učencev ni znalo pojasniti pomena frazemov. Veliko (36) je bilo neustrezno pojasnjenih odgovorov.

Tabela 3: Razlaga izbranega frazema

Razred	6.	6.	7.	7.	8.	8.	9.	9.
Spol	fantje	dekleta	fantje	dekleta	fantje	dekleta	fantje	dekleta
Ustrezno	3	7	1	2	7	6	6	6
Neustrezno	7	1	0	9	4	6	4	5
Ni odgovora	14	6	15	0	1	3	3	3

Tabela 4: Razlaga izbranega frazema po spolu

	Fantje	Dekleta
Ustrezno	17	21
Neustrezno	15	21
Ni odgovora	33	12

4.2 Vrednotenje in analiza hipotez

V svoji raziskovalni nalogi sva si postavili naslednje hipoteze:

1. Večina učencev prepozna naslov besedila, iz katerega je dani odlomek.
2. Večina učencev pozna pojem frazem.
3. Najbolje poznajo pojem frazem učenci 9. razreda.
4. V danem odlomku učenci najdejo vsaj polovico frazemov.
5. V danem odlomku bodo učenci najboljše prepoznavali pomen frazemov zarobljena pamet in imeti na jeziku.
6. Učenci, ki so našli frazeme, le-te tudi razumejo.
7. Dekleta bolje poznajo pomen prepoznanih frazemov v danem odlomku kot fantje.

Hipotezo 1 lahko potrdiva, saj je 60-% vseh učencev prepoznalo naslov besedila, iz katerega je vzet odlomek.

Najbolje so naslov besedila, iz katerega je dani odlomek v anketi, poznali učenci 9. razreda, kar kaže na to, da Levstikovega Krpana najboljše poznajo. Učenci 6. razredov so naslov prepoznali bolje kot sedmošolci. Po pogovoru z učenci šestošolci sva ugotovili, da so Levstikovega Martina Krpana v celoti brali pri pouku že v 4. razredu, učenci 7. razredov pa do časa anketiranja tega besedila pri pouku še niso obravnavali. Osmošolci so ga prepoznali, tako kot sva predvidevali, to pomeni zelo dobro.

Hipotezo 2 lahko potrdiva, saj je večina učencev (65-%) prepoznala definicijo frazema.

Hipotezo 3 lahko potrdiva, saj se je izkazalo, da najboljše poznajo pojem frazem učenci 9. razreda.

Definicijo frazema najboljše poznajo 9. razredi, predvidevava, da imajo več znanja. Najslabše so definicijo frazema sicer prepoznavali učenci 6. razredov. Predvidevava lahko, da učenci 6. razredov znanja o frazemih še niso usvojili v tolikšni meri kot ostali.

Hipotezo št. 4 lahko potrdiva, saj so učenci skupno našli vse frazeme.

Hipotezo št. 5 lahko deloma potrdiva in deloma ovrževa, saj so v danem odlomku učenci najboljše prepoznavali pomen frazemov imeti na jeziku, zarobljeno pamet pa je v odlomku našlo samo 11 od skupno 120 učencev.

Učenci so imeli težave s prepoznavanjem frazema osmi dan. To sklepava, saj sta frazem našla samo 2 učenca. V danem odlomku so učenci najboljše prepoznali frazem imeti na jeziku (27), sledi frazem bog mu daj nebeško luč (25) in prazne besede razdirati, ki ga je podčrtalo 21 učencev. Predvidevava, da je najpogosteje podčrtan frazem še danes v rabi, medtem ko so drugi frazemi rabljeni redkeje.

Hipotezo št. 6 sva ovrgli, saj večina učencev frazemov ni pojasnila ali pa jih je pojasnila napačno.

Pri razlagi pomenov izbranih (podčrtanih) frazemov so učenci imeli težave, saj rezultati kažejo, da 45 učencev ni napisalo odgovora pri tem vprašanju ali pa so bila pojasnila neustrezna (36), kar skupno pomeni 81 učencev od 120 anketiranih. Predvidevava, da mlajši učenci (6. in 7. razred) sicer nimajo težav s prepoznavanjem frazemov v besedilih, ne poznajo pa pomenov frazemov, saj se jih moraš naučiti, ali pa biti splošno razgledan. Najbolj so naju presenetila dekleta 6. razreda in fantje 8. razreda, saj so frazeme, ki so jih našli, tudi ustrezno pojasnili.

Hipotezo št. 7 lahko delno potrdiva, saj se je izkazalo, da je razlika v boljšem poznavanju pomena frazemov med dekleti in fanti zanemarljiva.

5 ZAKLJUČEK

Velikokrat sami v pogovoru uporabimo besedno zvezo, ki je postala del našega besedišča. Vprašali sva se, ali se mladi pa tudi odrasli zavedamo, da ob uporabi takšnih besednih zvez uporabljamo frazeme. V raziskovalni nalogi Zarobljena pamet, Frazemi iz Levstikovega Martina Krpana, kjer so učenci v odlomku besedila iskali frazeme, sva ugotovili, da učenci prepoznajo frazeme, več težav pa imajo z razlago le-teh. Morda je to zato, ker so v Levstikovem času uporabljali drugačne frazeme, kot jih uporabljamo danes. Najbolj so naju presenetili učenci 6. razreda, saj so se pri reševanju anketnega vprašalnika dobro odrezali, kljub temu da se še o frazemih niso podrobneje učili. Zelo pozitivno je, da je večina učencev prepoznala dani odlomek v anketi.

Naučili sva se veliko novega o frazemih, kaj sploh so in za kaj jih uporabljamo. Ugotovili sva, da je v umetnostnem besedilu težko prepoznati frazeme, saj je Martin Krpan napisan v starejši slovenščini, ki je nam, mladim težje razumljiva.

6 DRUŽBENA ODGOVORNOST

V vsakdanjem življenju pogosto uporabljamo frazeme, slišimo jih po televiziji, preberemo v časopisih, revija, knjigah ali pa jih uporabljamo v vsakdanjem življenju. Prav tako se s frazemi bolj poglobljeno srečamo pri pouku slovenščine. Levstikovo povest Martin Krpan z Vrha sva izbrali, saj ima prav posebno mesto v slovenski književnosti in kulturi. Levstikov jezik je starejši, je barvit in bogat ter Krpan v svojem govorjenju uporablja ljudske modrosti, ki danes niso več v vsakdanji rabi. Prav je, da Krpana beremo v 7. razredu, saj skozi njega spoznavamo frazeme in jezik, ki je drugačen od današnjega najstniškega slenga. S poznavanjem starejše literature obogatimo naš jezik, govor ter ohranjamo spomin na kulturno dediščino.

7 VIRI IN LITERATURA

7.1 Knjižni viri

1. Marja Bešter, Martina Križaj-Ortar in Erika Kržišnik (1994). Pouk slovenščine malo drugače. Different: Trzin.
2. Berta Golob, Mojca Honzak, Vida Medved Udovič, Igor Saksida (2017). Berilo 7, Sreča se mi v pesmi smeje, učbenik za slovenščino-književnost v 7. razredu osnovne šole. Mladinska knjiga Založba: Ljubljana.
3. Cajhen Nada idr. (2009): Slovenščina za vsak dan 7, Samostojni delovni zvezek za slovenščino v 7. razredu osnovne šole, Posodobljena izdaja. Založba Rokus Klett: Ljubljana.
4. Cajhen Nada idr. (2009). Slovenščina za vsak dan 7, Priročnik za učitelje, Založba Rokus Klett: Ljubljana.
5. Keber Janez (2011). Slovar slovenskih frazemov Založba ZRC, ZRC SAZU: Ljubljana.
6. Kvas Jana (1998). Potovanje besed 1, učbenik za slovenščino-književnost za 1. letnik triletnih poklicnih šol. DZS d. d.: Ljubljana.
7. Kvas Jana (1998). Potovanje besed 1, delovni zvezek za slovenščino-književnost za 1. letnik triletnih poklicnih šol. DZS d. d.: Ljubljana.
8. Kunaver Dušica (1999). Slovenske rečenice: za uho si jih zapiši. Samozaložba: Ljubljana.
9. Levstik Fran (2017). Martin Krpan. Mladinska knjiga: Ljubljana.

7.2 Spletni viri

Čerčnik P. N. in Ferara Ž. (2013). Frazemi – še bogatijo naš jezik? <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201303618.pdf> . [Pridobljeno 19. 1. 2018].

Frazemi. Dostopno na: <http://www.frazemi.com/frazeologija/>. [Pridobljeno 19. 1. 2018].

eSSKJ. Slovar slovenskega knjižnega jezika 2016–2017. Dostopno na: www.fran.si
<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>. [Pridobljeno 9. 2. 2018].

Keber J. Frazeološki slovar slovenskega jezika. Dostopno na: <http://www.fran.si/192/janez-keber-frazeoloski-slovar-slovenskega-jezika>. [Pridobljeno 9. 2. 2018].

Levstik F. Martin Krpa z Vrha. Dostopno na:
https://sl.wikisource.org/wiki/Martin_Krpan_z_Vrha. [Pridobljeno 21. 1. 2018]

Pleteršnik M. (1895). Slovensko-nemški slovar. Dostopno na: <http://bos.zrc-sazu.si/pletersnik.html>. [Pridobljeno 20. 1. 2018].

8 PRILOGA

RAZRED: _____

SPOL (obkroži): Ž M

Pozdravljeni! Delava raziskovalno nalogo o stalnih besednih zvezah oz. frazemih. Prosiva vas, da rešite anketni vprašalnik in nama s tem pomagata pri raziskavi. Anketni vprašalnik je anonimen. Prosiva, da so vaši odgovori iskreni. Najprej preberite odlomek.

Vaš norec Stehàn je umrl; včeraj smo imeli osmi dan za njim, Bog mu daj nebeško luč! Stehan in Krpan, to si je nekam jako podobno. Kaj menite? Morda bi le-ta prevzel njegovo službo? Nič se ne ve. Zvitorepec je; debel je; smešen tudi, jezičen ravno tako; vse krščanstvo ga nima takega!" Krpan odgovori: "Magister Gregor, veste kaj? Enkrat sem bil vaš bebec, dvakrat pa ne bom. Smejalo bi se malo in veliko meni in moji zarobljeni pameti, ko bi to naredil. -- Zdaj pa dobro, da mi je prišlo na misel! Kmalu bi bil pozabil, kar imam že dolgo na jeziku. Cesarost, nekdam ste me bili srečali s kobilico v snegu, kajne?" Cesar: "Bilo je tako, bilo!" Krpan: "Kaj pa sem nesel na tovoru?" Cesar: "Bruse pa kresilno gobo." Krpan: "To je bilo tačas, ko ste se vi peljali v Jeruzalem." Cesar: "Bosa je ta! V Trst sem šel; za Jeruzalem toliko vem, kakor za svojo zadnjo uro." Krpan: "Jaz pa za bruse in kresilno gobo ravno toliko. Takrat, veste, vam nisem bil resnice povedal, kar mi je še zdaj žal. Angleško sol sem prenašal. Saj se nisem bal pravzaprav ne vas ne vašega kočijaža. Pa taka je le: kadar se človek zasukne s pravega pota, naj bo še tako močan, pa se vendar boji, če veja ob vejo udari." Na to pravi minister Gregor: "Ne veš, da je prepovedano? To je nevaren človek; državi dela škodo. Primite ga, zaprimo ga!" Krpan odgovori: "Kdo me bo? Morda vi dolgopetec, ki ste suhi kakor raženj; ki je vas in vašega magistrovanja z vami komaj za polno pest? Z eno samo roko vas porinem čez svetega Štefana streho, ki stoji sredi mesta! Nikar praznih besed ne razdirajte!"

1. **Naslov besedila, iz katerega je odlomek, je (dopiši) _____**
2. **Frazem je (obkroži en odgovor):**
 - a) nauk, ki te nekaj nauči,
 - b) življenjska modrost, nastala med ljudstvom,
 - c) stalna besedna zveza, ki je prešla v skupno rabo.
3. **Katere frazeme najdeš v danem odlomku? Podčrtaj jih čim več.**
4. **Med frazemi, ki si jih izpisal, izberi enega in ga razloži.**

Hvala za sodelovanje.